

Ons manifest voor het gemeentebestuur:

Het 5-punten-Natuurplan Zoetermeer

Gesteund door:

Inleiding

Op dit moment, mei 2024, werkt de gemeente Zoetermeer aan de uitwerking van de Visie Zoetermeer 2040 in een Ruimtelijke Strategie Zoetermeer (RSZ). Als “groene” organisaties van Zoetermeer laten we graag onze betrokkenheid bij de toekomst van de stad blijken door in de huidige participatiefase onze expertise aan te bieden. Onze bijdrage hebben we samengevat in een Natuurplan dat bestaat uit 5 punten. Deze punten kunnen samen gaan bijdragen aan de versterking van de natuur in de stad en daarmee aan de leefbaarheid, gezondheid en aantrekkelijkheid voor alle bewoners.

Wij zijn heel blij dat de gemeente “Duurzame stad in en tussen de parken” als één van de hoofdlijnen voor de Visie heeft gekozen. Dit roept een beeld op van een stad waar wij maar ook onze kinderen en toekomstige generaties graag willen wonen. De gemeente Zoetermeer heeft de laatste decennia een aantal bijzondere, mooie en door de bevolking enorm gewaardeerde natuurgebieden (ook wel groene parels genoemd) gecreëerd. Deze zijn de afgelopen jaren door u versterkt en daarmee nog waardevoller geworden.

De woningbouwopgave van Zoetermeer is een belangrijk onderdeel van de RSZ. Dit is een enorme uitdaging, zeker nu onze stad letterlijk tegen haar grenzen aanloopt. En er zijn meer uitdagingen, ook de klimaatverandering, de gezondheid van onze bevolking en de kwaliteit van onze lucht en ons water zijn bepalend voor ons welzijn. In de Visie constateert het gemeentebestuur dat de stad nog niet in balans is. Dat het tijd wordt voor “herwaardering van de groene omgeving, landschap en natuur: kwaliteiten waarmee Zoetermeer zich positief onderscheidt in de omliggende regio“. Wij onderschrijven deze constatering. Wij roepen daarom de gemeente op om de stad groen, gezond en aantrekkelijk te houden en bij het creëren van het gemeentelijk Omgevingsplan extra aandacht aan natuur te besteden.

Ons Natuurplan bestaat uit een vijftal punten die wij als natuurorganisaties belangrijke randvoorwaarden vinden bij de verdere uitwerking van de “groene delen” van de Visie Zoetermeer 2040.

1. Natuur is een zelfstandige entiteit en van grote waarde voor de stad, zowel maatschappelijk als economisch. Daarom moet natuur een prominente plaats krijgen in de Ruimtelijke Strategie Zoetermeer

Natuur is een verzamelbegrip voor alle levende organismen (planten, dieren, eencelligen, zwammen, hun habitat, het ecosysteem waarin zij leven én de relaties die ze onderling aangaan). In Nederland en dus ook in en om Zoetermeer is veel natuur gevormd of beïnvloed door menselijk handelen. In en rond Zoetermeer zijn hierdoor een aantal heel bijzondere gebieden, van substantiële grootte, ontstaan waar we enorm trots op mogen zijn. Zoals bijvoorbeeld het Buytenpark dat na de puinstort grotendeels zichzelf heeft kunnen ontwikkelen tot een voor ons land uniek landschap dat alleen al vanwege de microbiotopen bescherming verdient. Met het uitbreiden van de bevolking en de verdere verstedelijking van de Randstad is het in balans houden van de natuur van groot belang. Dat kan in Zoetermeer het beste in natuurgebieden waarin:

- rust en ruimte voor mens en dier kenmerkend is. Activiteiten die de rust verstoren mogen in die gebieden niet plaatsvinden. Belangrijk is dat deze natuurgebieden een beschermde status krijgen (of als ze die al hebben behouden);
- biodiversiteit uitgangspunt is, waarbij natuur zichzelf ontwikkelt, zonder menselijke tussenkomst;
- uitsluitend extensieve recreatie mag plaatsvinden (wandelen en fietsen) en waar delen indien nodig of gewenst afgesloten zijn voor publiek. Zoals nu de oeverwaluwanden, de Plas van Poot en het vogelreservaat Meerpolder. Te overwegen: sommige gebieden tussen zonsopgang en -opkomst te sluiten voor publiek;

- er rondom deze natuurgebieden bufferzones voor nieuwe bouwwerken (woningen en utiliteit) zijn. Het Kwaliteitsteam Buytenpark stelde een zone van 250 meter voor. Een gedachte die ook ondersteund wordt door Vogelbescherming Nederland, met name om verstoring van vogels te beperken¹;
- licht- en geluidsvervuiling wordt tegengegaan. Het gaat daarbij vooral om stedelijke verlichting en verlichting van derden in en om deze gebieden en een maximaal geluidsniveau van 40 dB;
- het groen in en rond de stad zoveel mogelijk met elkaar verbonden is zodat het leefgebied van de planten en dieren zo groot en divers mogelijk is.

2. Maak het bevorderen van biodiversiteit het uitgangspunt voor het Zoetermeerse natuurbeleid

Biodiversiteit of biologische diversiteit is een graad van verscheidenheid aan levensvormen binnen een ecosysteem of geografisch gebied. Het omvat de verscheidenheid aan ecosystemen, de verscheidenheid aan soorten binnen een ecosysteem en de genetische variatie binnen een soort. Een veelgebruikte maat voor biodiversiteit van een gebied is de soortenrijkdom van een groep (zoals planten, vogels, algen). Een grote biodiversiteit zorgt voor een robuuste natuur die in staat is om zichzelf in balans te houden en weerbaar is bij stress-situaties zoals droogte en weersextremen. De gemeente kan bij het ontwerp en beheer van de groene ruimtes in de stad zorg dragen voor de versterking van de biodiversiteit door:

- bij de ontwikkeling van de stad het (her-)ontwerp van wijken en bebouwing zoveel mogelijk natuurinclusief en klimaatadaptief vorm te geven. Denk aan waterverbindingen, groene parkeerplekken, groene daken, schaduw gevende bomen, zo min mogelijk aaneengesloten betegeling;
- bevorderen van migratiemogelijkheden over land, lucht en water tussen natuurgebieden van zoogdieren, vogels, vleermuizen en waterbewoners;
- een terughoudend maai- en kapbeleid en actieve natuurontwikkeling. Bij kap van bomen en struiken te herplanten met inheemse (West-Europese), indien mogelijk en nodig, gebiedseigen soorten. En bij gemeentelijke grasvelden eventueel inzaaien met passende, inheemse kruidenmengsels maar beter nog de omstandigheden - onder meer het maai-beleid - zo te maken dat planten zich er vanzelf vestigen. Hierbij is het beleid te volgen zoals uitgestippeld door de Stichting Floristisch Onderzoek Nederland (FLORON). Ook het aantal natuurvriendelijke oevers te verhogen en bij aanleg of onderhoud van infrastructuur meer stedelijk groen met hoge natuurwaarde te maken;
- het stimuleren van meer groene tuinen, daken, waterberging (zogenoemde wadi's) en inheemse beplanting door bijvoorbeeld financiële prikkels in de vorm van een subsidie of gemeentelijke belastingmaatregel;
- het verplicht stellen van natuurondersteunende maatregelen bij bouwvergunningverlening en gemeentelijke aanbestedingen.

¹ 'Verstoring van vogels door recreatie' Vogelbescherming Nederland (VBN), 31 maart 2022. Dit rapport bevat onder meer een pleidooi voor het aanhouden van bufferzones als het gaat om bescherming van vogels. VBN hanteert dit begrip als synoniem voor minimale naderingsafstand.

3. Promoot Zoetermeer als “de Plek” op het gebied van verduurzaming en natuur

Het beeld van Zoetermeer als duurzame stad tussen de parken is sterk. In de Visie staat terecht dat de natuurlijke omgeving, rust en ruimte de suburbane kwaliteiten van Zoetermeer zijn. In Zoetermeer woon je in de natuur. Zoetermeer wil deze kwaliteiten versterken. Daar zijn wij blij om!

Wij onderstrepen dat een groene omgeving goed is voor de stad en de bewoners. Maar ook het groen is levend, het heeft aandacht nodig om aantrekkelijk te blijven. Recreatie in de natuur is goed, maar te intensief gebruik van de groene ruimtes zal de natuur schaden.

Daarom is het belangrijk om:

- kritisch te zijn op welke sporten of andere buitenactiviteiten (denk aan evenementen) op welke plek kunnen beoefend worden. Intensieve recreatiesporten moeten niet plaatsvinden op plekken waar de natuur al kwetsbaar is. Dit betekent dat bijvoorbeeld mountainbiken in natuurgebieden niet moet uitbreiden;
- bij de woonopgaven naast woningen niet alleen sportvelden of “aangeharkte” parken plannen (zoals nu bijvoorbeeld rond station Lansingerland) maar “echte” natuur zoals een bos waardoor de natuur de stad in kan komen en bereikbaar is voor de bewoners;
- je te laten inspireren door Almere. Daar is weliswaar meer ruimte dan in Zoetermeer, maar vindt de stadsuitbreiding vooral plaats binnen de bestaande bebouwing en wordt rekening gehouden met bestaande natuurzones. Zou dat in Zoetermeer ook het geval zijn dan opent dit mogelijkheden om meer natuur aan de stadsranden in te plannen waardoor Zoetermeer rondom wordt voorzien van zo mogelijk aansluitende natuurgebieden. Dit zou een mooie aansluiting zijn op de unieke groene hoepel om Zoetermeer.

Een en ander past ook goed in het natuurbeleid van de provincie Zuid-Holland waarin gesteld wordt: “Wij streven naar vitale hoogwaardige natuur en fraaie landschappen die beginnen bij de voordeur en zich uitstrekken tot de kernen van onze natuur- en groengebieden, verbonden met water en erfgoed.”

4. Geef voldoende aandacht aan goede voorlichting EN een adequate handhaving

Als Zoetermeer zijn groene imago wil opbouwen en onderhouden is handhaving heel belangrijk. Werk hiervoor samen met bewoners en de “groene” organisaties en zet in op bewustwording door de bewoners. Een positieve houding naar de gewone burger is belangrijk, maar ook moeten mensen die de groene ruimte schaden hierop aangesproken worden. Zoetermeer heeft voor alle natuurgebieden in en rond de stad één groene boa (=buitengewoon opsporingsambtenaar) aangesteld. Dat is voor een grote stad als de onze, die wil inzetten op de kwaliteit van groen, veel te weinig handhavingscapaciteit. Het uit zich in ongewenste situaties in deze gebieden omdat de pakkans nihil is, ondanks de grote inzet van deze boa. Als Zoetermeer zich als groene stad wil ontwikkelen is het aannemen van meer groene boa's een belangrijke voorwaarde.

5. Versterk de samenwerking en het regulier overleg met de “groene” organisaties van Zoetermeer om zo de natuurontwikkeling in Zoetermeer te borgen

Binnen het gemeentehuis is veel deskundigheid aanwezig op het gebied van duurzaamheid en natuur. Wij zouden heel graag samen met deze experts optrekken in de verdere versterking van de groene ruimte. Op dit moment is er het NME-overleg dat gestructureerd plaatsvindt. Daarin stellen de bij de natuur betrokken verenigingen en stichtingen en de gemeente elkaar op de hoogte van waar men mee bezig is. De samenwerking kan op een hoger niveau gebracht worden, een taak voor

allen. Ook is dit overleg voornamelijk operationeel van aard terwijl de uitdagingen voor de natuur in Zoetermeer als geheel en de ontwikkeling daarvan toch meer tactisch/strategisch van aard zijn.

Heel waardevol zijn de incidentele contacten binnen de gemeente met diverse ambtenaren. Zo overlegt de VNVZ bijvoorbeeld met enige regelmaat met de stadsecologen.

Om de samenwerking te versterken en meer participatie van betrokken en kundige burgers te krijgen vragen wij u om een nieuwe vorm van gestructureerd overleg waarin:

- het uitgangspunt het in stand houden en uitbouwen van natuur binnen en rond Zoetermeer is. Denk bijvoorbeeld aan extra maatregelen ter borging van “de groene hoepel” rondom Zoetermeer. Een aanduiding voor natuur aan de stadsranden, die meer dan twintig jaar geleden door het gemeentebestuur van Zoetermeer is geïntroduceerd. Daarin bindend vastleggen wat te rekenen valt onder *leisure* en wat onder *natuur* en onderkennen dat nog maar in beperkte mate ruimte is voor ontwikkelingen in het sport- en leisure-gebied. Dit betekent vaak dat andere functies moeten inkrimpen/verplaatsen. Dat zou niet voor natuur/stedelijk groen moeten gelden²;
- er sprake is van een signaalfunctie van mogelijk toekomstige problematiek rond en in natuurgebieden;
- gemeente en belanghebbenden elkaar informeren en met elkaar in discussie gaan over de (on)mogelijkheid van bepaalde wensen van betrokkenen;
- het overleg als basis dient voor het doorontwikkelen van het gemeentelijke natuurbeleid.

Om de punten in dit manifest binnen het uitwerken van de Visie Zoetermeer 2040 mogelijk te maken willen de Zoetermeerse natuurorganisaties graag met gemeente/beleidsmakers meedenken of -schrijven.

Dit manifest wordt ondersteund door de AVN, IVN Zoetermeer, KNNV Zoetermeer, Duursamen Zoetermeer en Hof van Seghwaert.

Is getekend,

Hans Peters,
Secretaris VNVZ

Leon van den Berg,
Voorzitter Kwaliteitsteam Buytenpark

(Zoetermeer, 14 mei 2024)

² https://www.rli.nl/sites/default/files/advies_natuurinclusief_nederland_def.pdf